

UMEÅ UNIVERSITET

GOLF FÖR NYA VÄNNER

Slutrapport

Erik Lundkvist
Docent, Institutionen för psykologi
Umeå Universitet

Innehåll

Sammanfattning	3
Inledning	4
Projektets och utvärderingens syfte	6
Metod	6
Del 1. Upplägg deltagare och deltagande.....	6
Att hitta deltagare	9
Knatterekrytering.....	10
Integrationsutfall	11
Del 2. Arbetet i projektet	12
Kommunikation, beslutsvägar och arbetssätt	12
Klubbarnas incitament.....	14
Utmaningar	14
Del 3. Vad kan golfen lära sig från andra?.....	16
Slutsatser	18
Tips till klubbar som vill dra igång ett integrationsprojekt.....	19
Om författaren	19
Referenser.....	20

Sammanfattning

Denna rapport sammanfattar det av Arvsfonden och Riksidrottsförbundet finansierade projektet "Golf för nya vänner". Huvudsyftet med projektet var att nå ut med golfsporten till nyanlända och delvis etablerade personer med invandrarbakgrund. Andra delsyften fanns också och de var framförallt att använda att använda golfen för att skapa möjligheter till att få nya sociala nätverk via golfklubbarna och att dessa i förlängningen skulle kunna generera andra utfall som språkträning, kontakter för att få jobb eller bara att få vänner med stark bakgrund i det svenska samhället. Data till projektet har samlats in via intervjuer med nyckelpersoner i och runt projektet samt avstämningar med hur många deltagare olika delar av projektet haft.

Sammanställning av den data som finns ser vi att ungefär 20 procent av de som startar i projektet tar grönt kort och ungefär tio procent fortsätter att spela efter det att de tagit grönt kort. Det verkar tydligt att det är lite enklare att få äldre personer att fortsätta spela medan personer under 30 oftare slutar trots att de tagit grönt kort. Ofta ser detta ut att bero på faktorer som inte bara har med vad de tycker om golfsporten att göra utan tidsbrist kopplade till skola, jobb och familj ser ut att spela in. Projektet har haft svårt att nå ut till flickor och kvinnor. Detta är inte unikt för detta projekt varken jämfört med golfen i stort eller idrott för personer med utomeuropeiskt ursprung men ska ändå tas i beaktning. Jämfört med andra liknande projekt som på liknande sätt försökt nå ut till personer utanför golfen och få dem att bli golfare står sig utfallen trots allt bra och de osäkerheterna kopplade till pandemin bör teoretiskt göra att siffrorna från Golf för nya vänner är lägre än de hade kunnat vara. De bi-effekter som vi börjat se i projektet med "trickle down-effekter" där barn till personer som varit med också engagerats i knatteverksamhet är väldigt intressanta och tyder på att Golf för nya vänner trots allt lyckats sätta stora spår hos vissa deltagare. De engagerade klubbarna har med tiden börjat lära sig strategier för rekrytering där "gatekeepers" som varit med i projektet själva engagerar sig i rekryteringsprocessen. Om klubbar ligger i mindre kommuner med närmare vägar till nödvändiga kommunkontakter jämfört med större kommuner med längre väg till dessa kontakter skiljer sig dessa strategier något. Andra bieffekter kan vara rent ekonomiska för klubbar där samhällsengagemanget de visar i inkluderingsfrågor också förenklar kontakter med makthavare och ökar intresse från sponsorer.

Inledning

Idrott har länge setts som en potentiell möjlighet för att kunna hjälpa invandrade människor i olika åldrar att på ett enklare sätt komma in i samhället [1, 2]. Tanken med detta är att idrotten på olika sätt kan hjälpa till både med fostran, språkinläring samt från hälsomässiga beteendeperspektiv [3-5]. Samtidigt tyder både svensk och internationell forskning på att det för en majoritet inte räcker med att vara idrottsaktiv för att överbrygga de skillnader som finns mellan personer med lång bakgrund i ett land jämfört första eller andra generationens invandrade ungdomar [6-9]. Även om studier pekar ut problem både i rena statistiska effekter i vad idrotten faktiskt kan påverka så finns också argument att problemen i en misslyckad integration inom idrotten också beror på hur verksamheten drivs än att idrottsaktiviteter inte skulle kunna hjälpa till i en integreringsprocess om detta var med som ett syfte i verksamheten [9, 10]. Detta styrks också av att man i andra sammanhang än just kopplat till integration lyckats stötta utveckling av positiva beteenden hos ungdomar genom idrott i allmänhet och med hjälp av golf [3, 11]. Preliminär evidens finns också för att idrottsprogram har positiv inverkan på unga invandrade mäns beteendemönster och mående [12].

Begreppet integration är svårare att definiera än man kan tro men utifrån ett ramverk utvecklat med målet att nå ett slags konsensus genom att kombinera olika definitioner delas integration upp i fyra delar. Först är grunden som handlar om att man har rättigheter och medborgarskap. Den andra delen är underlättande faktorer genom att lära sig språket och kulturen och känna sig säker i det nya landet. Den tredje handlar om sociala förbindelser vilket syftar till att den invandrade på ett socialt plan blir inbjuden i samhället den flyttat till [13]. Det fjärde är markörer och medel och fokuserar på att lyckad integration innebär att man som invandrad lyckas ta sig in på arbetsmarknaden, har boende, har utbildning och mår bra [13]. Ovan beskrivna ramverk förutom själva grunden kopplad till rättigheter och medborgarskap kan till stora delar sammanlänkas med hur både politiker och idrottsrörelsen ser på vad idrotten kan utföra [1, 2].

En nyckel för att nyanlända snabbt ska bli en del av det svenska samhället är att ta sig in på arbetsmarknaden [13], delm mfl). Gällande etablering finns statistik som visar att så många som en tredjedel av personer som invandrar inte lyckas etablera sig på arbetsmarknaden även om de invandrat i arbetsför ålder (REF). Här visar forskningen att många olika faktorer spelar in för att så snabbt som möjligt ta sig in på arbetsmarknaden. Ålder när man flyttat till det nya landet är en sådan nyckel som spelar stor roll i sig. Här har man sett tydliga mönster att yngre personer har betydligt kortare tid att etablera sig på arbetsmarknaden än äldre [14].

Förutom att ålder i sig spelar roll finns det andra nyckelområden som tydligt indikerar att det så eftertraktade insteget på arbetsmarknaden är det sista steget i en kedja där andra delar först behöver uppfyllas för att det ska vara möjligt att ta. De två viktigaste delarna där är goda kunskaper i det svenska

språket och att ha en utbildning som mappar till relevanta yrken på den svenska arbetsmarknaden [14]. Forskning på svenska invånare visar framförallt att svensk läsförmåga är extremt viktigt för att få jobb för invandrade personer. De invandrade personer som inte lyckas lära sig språket på en relativ förmåga jämfört med personer med svensk bakgrund och samma utbildningsnivå har betydligt lägre chans att få ett jobb. Personer som däremot har en läsförmåga som relativt sett är lika bra som de med starkare svensk bakgrund har också lika hög sysselsättningsgrad [15]. Detta visar att arbete som på olika sätt vill öka kunskaper i det svenska språket kan vara bra start på vägen till att nå Agers [13] nivå där en person blivit så integrerad att den har tagit sig in på arbetsmarknaden och har någonstans att bo.

Att ta sig in på arbetsmarknaden har inte bara positiva konsekvenser för individen utan även för samhället stora positiva konsekvenser för samhället eftersom samhället får kostnader för exempelvis försörjningsstöd och annan administration samt tappar skatteintäkter. Att med säkerhet räkna ut kostnaden per person är svårt eftersom många andra variabler spelar in. Det handlar exempelvis om vilken typ av arbetslöshetsersättningar personen får och vilken lön personen skulle kunna ha om den hade ett jobb. När ekonomifakta.se räknade på det utifrån maxbeloppet på a-kassan blir den årliga kostnaden för stat och kommun för en person ca 142 000 kr per år. Skulle personen istället haft en anställning där den hade en månadslön på 22 000 kronor i månaden skulle statens inkomster per år för den personen bli ca 150 000 kronor.¹ Utifrån detta räkneexempel blir samhällets vinst 288 000 kronor per år att lyckas få en person med a-kassa i arbete. Även om kostnaden kan ses som lägre för många nyanlända har samhället i stort har stora ekonomiska incitament för att få så många arbetslösa personer som möjligt i arbete. Det också naturligt att stat och kommun riktar in sig på idrottsrörelsen för att få hjälp med integrering eftersom dess styrdokument just poängterar dess positiva inverkan i samhället [1].

Även om många förklaringar till en lyckad integration ligger långt utanför vad idrottsprojekt kan påverka finns också delar där idrottsprojekt kan ha effekter även om vissa av dessa delar antingen inte är utforskade, är för dåligt utvärderade eller har misslyckats på grund av att de saknar ett tydligt fokus vad de vill uppnå [9, 10]. Vad vi vet från andra projekt som inte har haft direkt fokus på idrott utan på språkinläring samt att förstå och få kontakter in i det svenska samhället leder ökade språkkunskaper till att fler kan försörja sig på egen hand även om många projekt är för dåligt utvärderade just kopplat till faktiska effekter på egenförsörjning [16].

¹ För mer information se <https://www.ekonomifakta.se/Fakta/Skatter/Skatt-pa-arbete/vinst-av-att-ga-fran-bidrag-till-arbete/>

Projektets och utvärderingens syfte

Golf för nya vänner är ett projekt finansierat av Arvsfonden och Riksidrottsförbundet som tydligt försöker hitta strategier för hur golfföreningar och andra aktörer inom golf kan arbeta för att med golfdrotten som fond arbeta med ökad inkludering i det svenska samhället. I denna genomgång av det första årets arbete med Golf för nya vänner sammanfattas antalet deltagare och hur många som vill fortsätta med golf i del ett. I del två sammanfattas intervjuer som har genomförts löpande med olika personer som haft roller i projektet både i klubbar och Skånes Golf förbund. Syftet var dels att lära sig hur framtida delar av projektet kan arbeta och dels att få en bild av hur det gått hittills.

Metod

Deltagardata har löpande samlats in från klubbrepresentanter under projektperioden via intervjuer. Data har samlats in från klubbrepresentanter från sex klubbar, en tränare med övergripande kunskaper om projektet i en av regionerna. De klubbar som kom igång med projektet tidigt följts upp löpande medan de klubbar som kom igång lite senare eller inte kommit igång än intervjuats vid ett eller två tillfällen. Klubbarna har också haft ganska olika deltagare i projektet där vissa jobbat med både ungdomar och vuxna medan andra bara jobbat med vuxna eller bara med unga.

Mot slutet har också två representanter som stått utanför projektet men som varit en del av att antingen ge stöd till det eller hjälp till med rekrytering av deltagare och nätverk. Detta var en representant från RF/SISU och en representant från Svenska Kyrkan.

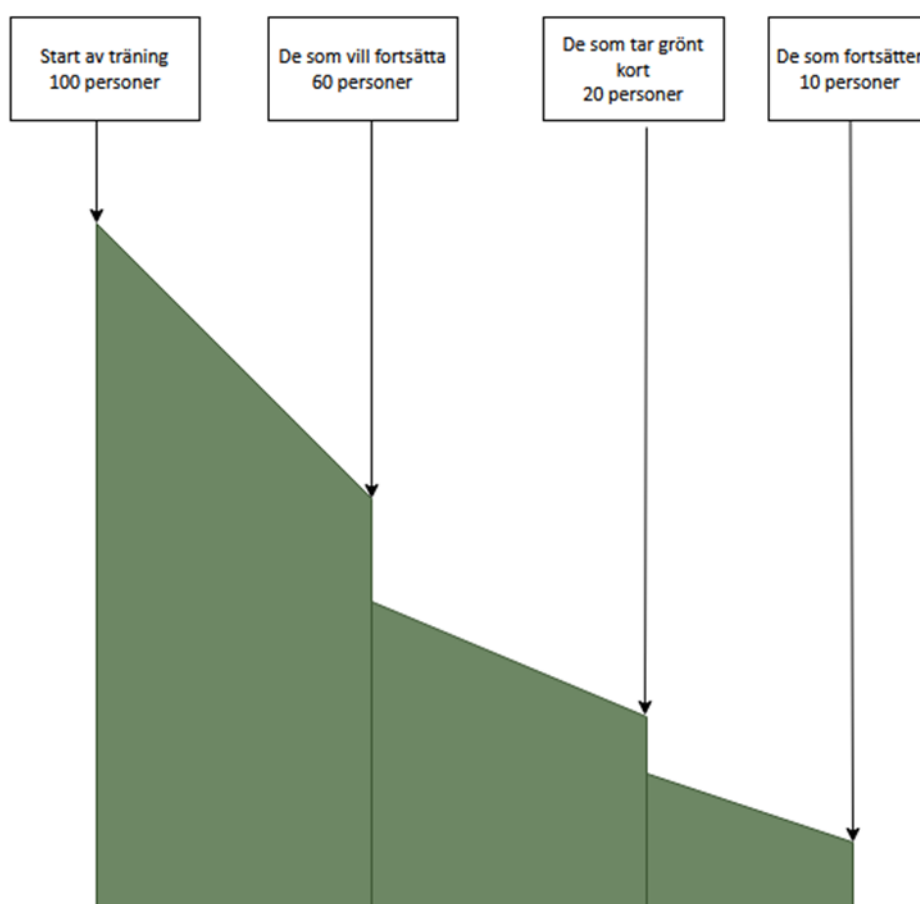
Intervjuerna har delats in i fyra teman som handlat om hur de ser på integration generellt, golfens del sen mer tydliga delar om projektet genomförande. Data har samlats in kontinuerligt från höst 2019 till sommaren 2022 när projektets finansiering var slut men projekt fortfarande pågick.

Del 1. Upplägg deltagare och deltagande

I denna del presenteras information om hur upplägget hos klubbarna sett ut samt data hur det gått med själva projekten från ett deltagandeperspektiv från start till eventuellt grönt kort. Upplägget kan beskrivas lite som en tratt där ett antal fått testa på om golf är något för dem och försvinner under vägens gång fram till att ett litet mindre antal tagit grönt kort och några färre ändå fortsätta spela golf. Utifrån datan från klubbarna finns ett flödesschema (figur 1) som beskriver detta där vi visar ungefär vad man utifrån detta projekts resultat kan förvänta sig som golfklubb i ett liknande projekt. Demografin på deltagarna kommer också att beskrivas utifrån ålder och kön

där vi delat upp i yngre (15-30) och äldre (30-60). I denna del lyfts också vad klubbrepresentanter ser för eventuella vinster med projektet samt vad de personer som är involverade lyfter fram kopplat till mer personliga lärdomar.

Det vanligaste upplägget som klubbarna haft är att de bjudit in till en ”prova-på-träning” där de som kommit sedan får möjlighet att fortsätta träna mot att i framtiden kunna få grönt kort. Dessa träningar har i de flesta fall följt de upplägg som andra nybörjarkurser även om de gjorts med grupperna för sig. Vissa klubbar har haft lite mer träning än vanliga kurser och också lagt till extraträning efter kursen.

Figur 1. Exempel av processen från 100 deltagare till antalet som fortsätter.

Totalt har fem klubbar deltagit i projektet och fler än 200 personer någon gång provat på golf. Ungefär 100 personer har varit del av en träningsgrupp, där ca 20 personer tagit grönt kort och 10 personer fortsatt spela efter det att de tog det gröna kortet. Antalet deltagare och deltagande klubbar når inte riktigt förhoppningarna men kan förklaras av pandemin som i väldigt stor utsträckning påverkat möjligheterna att både starta nya träningsgrupper så väl som att fortsätta med gamla. Av de som varit i regelbunden träning har

nästan alla varit män. Något som inte är nytt för detta projekt men definitivt något att tänka på för att nå ut med golfen till så många som möjligt i framtiden.

De deltagande klubbarna har rapporterat lite olika men det vi kan se är att det i alla steg finns en utmaning i att få tillbaka deltagare när det blir en paus i verksamheten, oavsett om det är för att kursen tar slut eller om det är på grund av sommar eller vinteruppehåll. Även om personer visar intresse att fortsätta finns det många som inte kommer tillbaka. Detta verkar skilja sig lite beroende av ålder där deltagare över 30 års ålder ser ut att vara mer benägna att fortsätta spela. Detta gäller särskilt för de som tagit grönt kort och ska fortsätta på egen hand, där tappas många av de yngre. Från första "prova-på-tillfället" finns inte någon tillförlitliga data eftersom inte alla klubbar förstod att detta var av intresse för utvärderingen. De som rapporterat av klubbarna har dock rapporterat att mellan 10–30 procent av de som testat på kommer tillbaka och deltar i själva träningen. I figur 1 har vi börjat från det att personerna har tränat golf regelbundet och av dessa håller ca 60 procent ut under hela kursen. Från dem är det en tredjedel (20 % av de som började träna) som tar grönt kort och sedan är det ungefär hälften av dem (10 procent av de som började träna) som fortsätter spela efter det att de tagit grönt kort. Lite förenklat kan man säga att av 100 personer som startar gruppträning blir tio stycken golfare så till den mening att de är ute och spelar golf på eget initiativ.

Att det finns avhopp från start till mål är inget nytt och varken förvånande eller ologiskt. Även om det är ett stort steg att ta grönt kort kommer den stora utmaningen när så många som möjligt av deltagarna ska fortsätta att spela. Fram till detta steg verkar inte ålder spela så stor roll utan ungefär lika många fortsätter. Intervjuerna som gjorts med klubbrepresentanter och ledare utanför klubben ges bilden av att det finns ett flertal anledningar till avhoppet som både har med motivation till golfen att göra men lika också finns förklaringar som kommer från andra faktorer. Tidsbrist på grund av skola och jobb är en aspekt som finns hos de unga. Flera av deltagarna har behövt prioritera jobb som ofta varit på kvällar och helger. Andra orsaker har varit att personerna fått sitt boende omplacerat och därför hoppat av eller att de blivit föräldrar och då inte längre haft tid för golfen. Flera tar också upp logistiska problem som att ta sig till klubben eller att ha förvaring av utrustning om man bor litet eller har lång väg med tåg eller buss. Det senare trodde en ledare till viss del kunde vara en indikation på bristande engagemang.

Det är svårt att bedöma om resultat med att ca tio procent har fortsatt spela är lyckat eller inte men andra liknande projekt utan integrationsfokus sett att ca 12 procent av unga visat intresse att fortsätta [19] vilket kan jämföras med Golf för nya vänners 60 procent. Man ska dock komma ihåg att dessa projekt generellt sett är svåra att jämföra eftersom det projektet hade ett urval från skolor där det inte alltid var frivilligt att medverka för eleverna. Trots att detta kan vara en orsak så kan man ändå anta att de 20 procent som tagit grönt kort är en siffra som bör kunna ses som relativt lyckosam jämfört med

EU-projektet men det finns detaljer som bör kunna göra att dessa siffror potentiellt ska kunna bli högre. För de unga finns också stora likheter i att det är svårt att hålla kvar dem efter de tagit grönt kort och orsakerna som uppges är ganska lika och kan nog till stor del tillskrivas golfsporten snarare än projekten [17, 18]. Golfsporten kan hos unga framstå som både konservativ och tidskrävande. Detta är också något som flera av de intervjuade lyft fram som ett problem både i projektet och för att rekrytera unga mer generellt.

Det faktum att projektet redan nu lett fram till betalande medlemmar hos de äldre deltagarna visar på att golfen som sport i många fall på ett relativt enkelt sätt skulle kunna nå ut till nya utövare med utländsk bakgrund. De deltagande klubbarna lyfter fram de samarbeten de haft med andra organisationer har varit nödvändiga för att få hjälp att nå ut till de grupper som vanligen inte är medlemmar i svenska golfklubbar. Det framstår också av intervjuerna att detta arbete är väldigt viktigt eftersom både klassaspekter och okunskap om golfsporten kan hålla personer borta från att prova.

Från den äldre golfspelare som intervjuats förklarade han att en stor faktor för honom att vilja börja spela golf var att de fina miljöerna på golfbanan i kombination med själva golfspelets komplexitet. Projektledaren berättade också att hur svårt det faktiskt är att spela golf gjort att vissa personer inte velat fortsätta. Något man också sett i tidigare forskning då ungdomar som ser sig själv som mer noggranna och drivna att avsluta projekt de påbörjat också i större utsträckning vill fortsätta att spela golf efter ett 12 veckors golfträning än de som inte anser sig ha dessa drivkrafter [19].

Att hitta deltagare

Att golf är en idrott som på ett generellt plan inte lyckats nå personer från invandrade grupper där golf inte är en del av samhället vet vi sedan tidigare [19]. Detta är också något som klubbarna märkt av och rekrytering av deltagare är något man har fått lägga mycket arbete på. När golf sällan varit en del av den idrottskultur som deltagarna vuxit upp med blir detta arbete blir kanske ännu viktigare än för idrotter där intresset för den specifika idrotten redan finns i landet man flyttat ifrån. Deltagaren som vi intervjuat, som varit med från början av projektet och som varit till stor hjälp i rekryteringen av deltagare berättade att han i landet han flyttat från inte kunnat tänka tanken att börja spela golf eftersom det bara är för en väldigt exklusiv elit. Detta trots att han har en akademisk utbildning från sitt hemland och hade ett bra jobb innan han flydde till Sverige. Hans berättelse understryker hur viktig rekryteringsdelen har varit för klubbarna och hur det å ena sidan gett flera olika möjligheter men också hur vissa faktorer som är utanför klubbarnas kontroll har stoppat upp projektet under perioder. Generellt sett har upplägget i projektet har varit att klubbarna tagit hjälp från andra aktörer för att hitta deltagare som vill vara med i träningen. Ofta har det gjorts genom att en större grupp fått komma och få en introduktion till golf samt att de fått prova på delar av spelet.

Klubbarna skiljde sig lite åt när det kom till målgrupp, vissa hade ingen definierad målgrupp gällande ålder/kön vilket gjort att de kunnat rekrytera brett. Andra klubbar har haft tydligare fokus i sin rekrytering och då har det framförallt varit att få in ungdomar i verksamheten. Att skapa relationer och förståelse för vad en golfklubb är och vad den kan göra för samhället i allmänhet och inkludering i synnerhet är en del som alla klubbarna verkar ha lyckats bra med.

En detalj som skiljer klubbarna åt och som verkar påverka hur man kan arbeta är storleken på kommunen. Klubbar som ligger mindre kommuner har ofta direkta och personliga relationer med viktiga "gatekeepers" som funnits där sedan tidigare och som är viktiga för att hitta deltagare. Dessa relationer kan vara med kommunen men också med personer inom svenska kyrkan eller andra integrationsnätverk som redan har verksamhet för flyktingar i olika åldrar. Dessa relationer har sedan hjälpt klubbarna med rekryteringen av deltagare. Samarbetet har också sett ut att komma ganska naturligt och det är inte omöjligt att personer haft kommunala positioner, engagerat sig på sin fritid och kanske också varit medlemmar i golfklubben. Det har gjort att vägarna varit korta från klubbarna till de verksamheter som haft tillgång till deltagare. Något som förenklat vägen till att arrangera "prova-på-dagar" som sedan mynnat ut i träningsgrupper med deltagare.

Klubbarna som varit verksamma i storstadskommuner har inte upplevt samma direkta engagemang från kommunrepresentanter när det kommer till hjälp att hitta deltagare. Precis som i de mindre kommunerna har personliga kontakter visat sig vara oerhört viktiga för rekryteringen av deltagare. En klubb som på många sätt varit en av de mer framgångsrika hade från början inga direkta kontakter, men genom ett samarbete med länsstyrelsen startades ett pilotprojekt med ett fåtal personer ifrån en förening som sedan fick med andra landsmän utifrån vilka de fick in en nästan 20 personer i golfträning. Här var även projektledaren inblandad och höll ett föredrag på föreningen där han presenterade både projektet och idrotten golf. I intervjun med nyckelpersonen framkom också att han sedan arbetat hårt i föreningen för att förklara och överbrygga de barriärer som många personer med invandrarbakgrund kan uppleva med både golfens rykte och dess upplevda kostnader.

Knatterekrytering

En utmaning som golfsporten haft länge kopplad till rekrytering av barn och ungdomar är att det generellt sett är svårt att nå ungdomar som inte redan har en ingång i sporten via familj eller nära vänner. Golfen har därför historiskt sett haft svårt att rekrytera nya ungdomar vars föräldrar eller andra närstående inte spelar golf. Detta kan ses som ett problem när nya grupper ska nås via projekt liknande Golf för nya vänner och forskning om just nyrekrytering av ungdomar visar att detta är en stor utmaning både på grund av logistiska skäl där golfbanor inte är lätta att ta sig till för alla och negativa bilder av golf som både vänner och familjemedlemmar kan ha [19]. Vissa av dessa effekter ser vi även i utvärderingen av Golf för nya vänner där

exempelvis logistiken ju nämnts som en utmaning. Även om än så länge inte har all data på om ungdomar fortsätter efter de gått kurs eller till och med tagit grönt kort så lyfts risken av klubbrepresentanter. En intressant bi-effekt som vi dock sett är att det under de två år där en klubb haft framförallt vuxna direkt kopplade till kursverksamhet redan skett den här inomfamiljs-rekryteringen där nyanlända vuxna personer varit med i projektet nu börjat anmäla sina barn i klubbens knatteverksamhet. Klubbdirektören i klubben bedömde att två familjer hade eller hade haft barn med i knatteverksamheten. Även om vi inte kan veta säkert skapar ett ökat engagemang i golfen för barn med nyanlända föräldrar en chans till både språklig utveckling och fler vänner som har stark svensk bakgrund.

Förutom att visa på ett viktigt utfall för Golf för nya vänner skapas nya hypoteser om hur ett breddande av golfens demografi kanske kan bli mer effektiv och långsiktig genom denna typ av indirekta effekter där fokus ligger på att nå en föräldrageneration snarare än barnen direkt.

Integrationsutfall

Det konkreta att Golf för nya vänner lett till nya medlemmar med utländsk bakgrund i klubbarna som deltagit i projektet visar på ett utfall som är direkt kopplat till integration i våra golfklubbar. Klubbrepresentanter och tränare har också i intervjuer lyft nya vänskaper och också lärdomar om andra kulturer vilket också indikerar att Golf för nya vänner får effekt på de som är med och hjälper till i projektet. De effekter kopplade till scenarier där Golf för nya vänner kan ge mer tydlig hjälp för deltagarna är i dagens läge svårare att utvärdera. En orsak är att dessa effekter handlar om ganska långtgående effekter där engagemang i golfklubbar ger vana att prata svenska som deltagarna annars inte haft vilket kan ge tydliga fördelar på arbetsmarknaden och i skolan. Av det som kommit fram finns exempel som visar både på att Golf för nya vänner haft en direkt inverkan kopplat till jobb eller framtida chans att få jobb. Det finns också exempel på att det finns saker som kan förbättras och som hittills inte verkar ha fungerat precis som det är tänkt.

När det kommer till jobbskapande så finns ett exempel från projektet. En av deltagarna som är i 20-årsåldern och som även tagit grönt kort har via klubbkontakter fått plats på den greenkeeperutbildning för arbetslösa som drivs i samarbete mellan arbetsförmedlingen och Svenska golfförbundet. Utsikterna för att anställning snabbt efter utbildningen ses som väldigt goda [20] vilket i förlängningen kommer kunna generera skattepengar. Medianlönen för banarbetare ligger på ca 22 000 kr per månad och även om ingångslönen är lägre så kan vi utifrån beräkningen i introduktionen se att samhällsvinsten att få denna person i arbete blir om man räknar lågt över 200 000 kr/år. Baserat på att medeltiden för en person i den personens ålder att ta sig in på arbetsmarknaden är mellan 5-10 år [14]. Vi kan lågt räknat därför räkna på att han därför kommer in på arbetsmarknaden mellan 2-4 år snabbare än medelpersonen med hans bakgrund, något som, hypotetiskt, sparar samhället mellan 400 000-1000 000 kronor. Även om det inte går att exakt fastslå detta då vi inte har någon att jämföra med så ger detta en

fingerledning om hur de arbetssätt Golf för nya vänner har skulle kunna komma samhället till gagn med långsiktigt arbete och tydligare fokus på att få de deltagare som är i arbete, antingen in i golfindustrin eller genom sponsornätverken som de flesta klubbarna har.

Ett annat exempel från en klubb var att de ville anställa en nyanländ med tidigare erfarenhet från restaurangbranschen som varit del av Golf för nya vänner och där man genom kontakter med kommunen såg ut att ha hittat en lösning. Tyvärr slutade den person på kommunen som engagerat sig i detta och trots att mycket tid lagts i att få detta att gå i lås har arbetsförmedlingens regelverk stoppat detta vilket lett till en viss frustration. Även om detta inte gick i lås är det ett exempel på hur golfklubbar skulle kunna arbeta kopplat till Golf för nya vänner.

På det personliga planet har också klubbrepresentanter lyft upp att de också lärt sig många saker av deltagarna när de skapat relationer under träningar eller i andra sammanhang. Där handlar det framförallt om att lära sig om kulturer och hur det är i olika länder både i allmänhet men också hur deltagare tolkar golfen utifrån sin bakgrund. Tyvärr ser dessa relationer ut att ha stannat inom ganska begränsade numerär för när det kommer till mer direkta delar där Golf för nya vänner inte riktigt lyckats lyfter både klubbrepresentanter och andra delaktiga personer att en del av målen med nätverksskapande mellan deltagare och andra medlemmar har varit svåra att uppnå. Det handlar framförallt om att få deltagarna att spela med andra personer än andra deltagare eller personer nära projektet som tränare eller projektledare. Detta visar vikten av att klubbarna har en tydlig idé om hur man jobbar med mentorsprogram eftersom det inte verkar ske utan "handpåläggning". Här är såklart pandemin en försvårande faktor till att många delar kring mentorskap inte varit möjligt och att golfare generellt spelat i mer för sig själva. Trots detta finns det en utmaning för klubbar som vill arbeta med liknande projekt som de behöver ta i beaktande och jobba med. Trots detta lyfts också positiva bi-effekter som handlar om att medlemmar blivit mer positiva till invandrade grupper även om de inte haft någon direkt kontakt. Detta handlar mest om att medlemmar som haft fördomar om invandrade personer trots att de inte haft någon egentlig kontakt nu fått ett slags bevis att de som grupp sköter sig i golfsammanhang vilket de då tolkat i ett bredare perspektiv.

Del 2. Arbetet i projektet

Kommunikation, beslutsvägar och arbetssätt

En del klubbrepresentanter beskriver att påbörjandet av integrationsarbetet på golfklubben kunde kännas lite skrämmande att kommunicera medan andra inte alls ser några potentiella problem. För de som uttryckte oro kunde det både handla om att initialt förankra projektet i styrelsen eller hur och om projektet ska kommuniceras ut till medlemmar när projektet skulle genomföras. Rädslan kan kopplas samman till en allmän samhällsdebatt

med ökad främlingsfientlighet på ett generellt plan där det rent teoretiskt också kan finnas medlemmar som inte vill vara del i denna typ av projekt. Klubbrepresentanterna som känt denna initiala oro berättade att den i efterhand inte varit befogad utan att både styrelser och medlemmar tyckt att det är ett bra och viktigt projekt även om vissa såklart haft kritiska frågor. Om frågeställarna får tydliga svar om projektet upplever de att det inte var ett problem.

Klubbarna skilde sig åt både i hur beslutsgången gått och hur de valde att kommunicera att de ska vara med i projektet. Vissa jobbade med att förankra ett förslag hos styrelsen för att få deras formella stöd medan andra själva tagit beslut och sen informera de personer i styrelse och runt klubben som de tyckte behövde veta. Detta har gjorts genom att välja ut personer i styrelsen som man vet tycker att detta är en bra idé medan andra använt sitt långa engagemang i klubben som ett slags inteckning för att ta sig friheten att göra denna typ av projekt utan att behöva förankra med styrelsen innan.

Skillnader fanns också i hur klubbarna kommunicerade att projektet skulle starta till medlemmarna. Vissa har gått ut med information i medlemsbrev medan andra startade utan att informera medlemmar och istället valde att svara på eventuella frågor från medlemmar om de kom. Båda strategierna beskrivs ha fungerat och det är möjligt att dessa snarare beror på den enskilda klubbens sätt att arbeta, vilka mandat klubbchefen eller andra med ideella positioner känner att hen har. Hur projektet kommuniceras kan också till viss del ha med annat att göra, det kan handla om ledarstil men det kan också vara kopplat till hur klubben vanligtvis kommunicerar vad som händer. Därför är det svårt att hitta om det finns en strategi som är att föredra men det kommer tillbaks till en avvägning, om man skapar ett problem som inte finns i att informera medlemmarna eller om man ser till att inte skapa ett problem genom att inte informera medlemmarna. Det handlar också om vad medlemmarna är vana vid att få information om. En annan reflektion är att den klubb som framstår som den som inte haft någon oro alls i att inte kommunicera också har personer kopplade till projektet där det finns stor vana med att arbeta med nyanlända i andra sammanhang.

När det kommer till klubbars arbetssätt så har flera intervjuade lyft upp att en stor utmaning utifrån ett hållbarhetsperspektiv är att få långsiktighet i arbetet. Flera representanter har lyft att arbetet med projektet i klubbarna ofta står och faller med en eller två personer. Det gör projektet sårbart både på kort och lång sikt. Det har lyfts fram att verksamheten helt stannade av eftersom en person gick på semester. Eftersom det var samma person som såg till att skjutsa deltagarna till klubben, visste var låneklubbarna var eller samordnade träningarna dog allt ut och var sedan svårt att få igång igen. Detta kan vara en indikation på det behövs ett engagemang på klubbnivå för att få projektet att fungera. Det bästa exemplet på hållbarhetsskapande över tid kommer från en av klubbarna som tidigt i projektet sett till att ha en styrgrupp som ansvarig istället för en person. Det gör att fler vet hur saker och ting går till, känner engagemang och således minskar risken att projektet faller i glömska. Denna klubb har också engagerat deltagare för att följa upp

och se vad de kan förbättra och planerar också att ta in vissa som ledare i framtiden.

En annan organisationsmässig utmaning som också lyfts fram är hur mycket merarbete än bara själva träningarna i ett sånt här projekt innebär. Både i form av arbete med praktiska saker som att sortera låneklubbor eller se till att hitta tider som passar för träningar till mer övergripande saker som att lära ut hur man registrerar rundor i golfens IT-system eller att få deltagarna som tagit grönt kort att förstå bokningssystemet.

Klubbarnas incitament

Klubbarnas syfte med projektet skiljer sig åt. En del som har en bra medlemstillströmning gör det antingen för att de vill hitta sätt att ge tillbaka till samhället där mer CSR-mässiga aspekter kan finnas med i och med att både sponsorer och kommuner kan få större intresse för samarbeten om klubben visar att den har ett engagemang som går utanför klubbens betalande medlemmar. För andra kan det finnas få unga eller att de generellt ser gruppen nyanlända som personer som i framtiden kan bli medlemmar. Dessa olika saker står inte i egentlig kontrast till varandra och det finns klubbar som har alla dessa incitament för projektet.

Engagemanget verkar också skilja sig åt beroende på klubbens geografiska position både inom kommunen och i Sverige. Mindre klubbar i småkommuner lutar mer åt att ha tydligare syften att rekrytera nya golfare medan de större klubbarna förutom nya golfare har andra relationer med kommun och sponsorer vilket gör att detta blir en positiv biprodukt eller är ett tydligt delsyfte.

Ett annat intressant utfall utifrån klubbarnas perspektiv är att de på olika sätt ser hur engagemanget i en samhällsfråga som inkludering/integration skapar andra möjligheter. Det kan både handla om i relationen med kommuner i fråga om förhandling om arrende, att man blir en del i nätverk som arbetar för att skapa arbete åt nyanlände eller att sponsorer som tidigare inte varit intresserade börjar intressera sig för verksamheten. De klubbar som kommit längst ser också att projektet i framtiden kan ge intäkter i form av medlemsavgifter för de som väljer att fortsätta spela.

Utmaningar

Även om både statistik och intervjuer ger positiva bilder av projektet finns också en hel del utmaningar som både klubbar och projektledning behöver arbeta med och lära sig av. En del som skapat viss frustration i klubbarna att deltagare på olika sätt försvinner. Det kan handla om att vissa kommuner inte ger förlängt boende längre än de enligt lag behöver vilket kan orsaka att man startar en grupp men sedan inte kan ta dem i mål. Därmed är det bra att som klubb ha koll på ens kommuns policy då arbetet annars kan vara förgäves. En annan orsak till att deltagare inte kommer tillbaka kan helt enkelt vara att de inte får stanna i Sverige och försvinner av den anledningen.

Detta är såklart svårare att räkna med och är kanske inte heller något som en klubb ska ta i beaktning vid rekrytering.

Vidare finns för de klubbar som framförallt har arbetat med ensamkommande ungdomar i projektet en utmaning på mer övergripande nivå kopplat till strategiarbetet på klubben för att få in de långsiktiga aspekterna i projektet. Flera intervjuade har lyft att det att få till ekonomiska lösningar som fungerar på lång sikt eftersom ensamkommande ungdomar sällan har de ekonomiska möjligheter att skaffa både utrustning och betala för medlemskap om de vill fortsätta innan de etablerat sig i samhället. Här efterlyses strategier från klubbarna för hur de ska göra för att få de som vill vara kvar att ha möjligheten till detta. Klubbar behöver i ett tidigt skede ha en strategi för hur de tar hand om de ensamkommande som vill fortsätta om de inte har ekonomiska möjligheter att första året betala medlemsavgift och köpa utrustning. Här finns det också exempel både på att använda de differentierade medlemskategorier som redan finns och att ha ett visst antal lånklubbor. Även om det lyfts som ett problem så finns det sätt att lösa det på där lösningar ofta kan finnas inom klubben eller lätt kan ordnas. Lyckas man med detta och ger ungdomarna anknytningen till klubben ökar chansen att de kommer tillbaka. Detta ringar också in skillnaderna mellan att inrikta programmet emot ungdomar jämfört med att försöka nå vuxna. Med vuxna som har jobb blir det lite enklare eftersom dessa själva har möjligheterna att betala medlemskap och utrustning. Det ger kortsiktigt att klubbens ekonomiska vinster blir mer direkta. De långsiktiga vinsterna kan å andra sidan bli större med bredare inriktning.

Sammankopplat med både projektens styrning och övergripande strategier för medlemskap och som syns i tabellen för deltagande är att deltagare verkar försvinna under vintern. Vi vet inte varför det blivit så att ganska få går från intentionen att vilja fortsätta till att komma tillbaka. Utifrån liknande studier som just undersökt sambandet mellan intention och faktiskt beteende [17, 18] är mellan 10-15 procent i lägsta laget. Corona kan såklart ha spelat in här och från intervjuerna med klubbrepresentanter har vi också förstått att det finns förklaringar till varför deltagarna inte kommer tillbaka som inte har med själva projektet att göra. På ett par klubbar har man lyft att deltagare som under processen fått jobb känt att det är svårt att få tiden att gå ihop. För andra finns det förklaringar som kan handla om att de antingen flyttar från kommunen eller blivit utvisade från Sverige. Detta kommer följas upp ytterligare under det kommande året.

En annan viktig utmaning som lyfts fram är kopplad till klubbarnas kommunikation om de vill nå ut till nya grupper. En deltagare lyfta att klubbar behöver bli bättre på att kommunicera budskapet att golf i Sverige är en sport för alla samhällsklasser och bakgrunder. Deltagaren lyfte speciellt att hen aldrig hade drömt om att kunna spela golf i sitt hemland och därför inte ens tänkt på att försöka börja spela i Sverige. Ett exempel på lösning ligger i det alla de klubbar som fått igång projektet på ett eller annat sätt gjort där de genom andra aktörer både intresseföreningar, SFI eller någon annan del av civilsamhället fått hjälp av kontakter för att kunna och berätta om både

golf som idrott och projektet. Att förstå hur man hittar dessa är en utmaning som klubbarna behöver förstå hur de ska lösa.

En liknande problematik som att ha en plan för hur man ska lösa medlemskap finns även i logistiken runt att kunna ta sig till och från klubben. Klubbar som ligger en bit utanför centralorten och där kollektivtrafiken inte går hela vägen eller går väldigt sällan så finns en utmaning där klubben behöver hitta lösningar så att de som vill fortsätta spela att kunna ta sig ut till banan för att träna och spela på egen hand. Denna problematik har setts i liknande golfprojekt för ungdomar där de klubbarna med goda kommunikationer hade lättare att få ungdomarna att fortsätta spela efter att själva introduktionskursen var över [19].

En utmaning är kopplad till könsfördelningen där det varit övervägande män både i de äldre och yngre grupperna. Detta problem är Golf för nya vänner inte ensamt om utan många idrotter har problem att nå flickor med invandrarbakgrund till sin verksamhet [6, 9]. För att projektet ska kunna säga att det lyckas behöver klubbarna jobba mer med att hitta vägar för att också nå flickor och kvinnor till projektet. Integrationsprojekt inom fotbollen ser ut att ha hittat arbetssätt för att nå ut till flickor och det kan vara förslag till klubbarna att se om det finns inspiration att ta från deras arbetssätt som skulle kunna fungera även för golfen [21, 22].

En annan utmaning som till viss del lyfts i intervjuerna men också kan ses som en reflektion kopplad till de personer som engagerat sig i projektet hittills är att projektet i sig kräver engagemang både från klubb och från ideella. Vissa klubbar nämner att det går att finansiera mycket med bidrag från det regionala idrottsförbundet men att det är svårt att få pengarna att räcka och att de i vissa regioner inte kan användas till vissa delar. Utmaningen för projektet i stort är alltså att hitta system genom hela kedjan i rekrytering, träning och fortsättning där det inte krävs enorma mängder arbete utan snarare är en del av klubbens verksamhet i stort att jobba med att ge nyanlända och andra personer med invandrarbakgrund chansen att spela golf. För klubbar som hittar dessa system kan nog nyrekrytering fortsätta även när projektet är slut, lyckas man inte med det kommer mycket ansvar att ligga på individnivå och individers ideella arbete, något som kan ha till följd att projektet dör ut när projektfinansieringen tar slut.

Del 3. Vad kan golfen lära sig från andra?

Två intervjuer har gjorts med personer som inte varit direkt involverade i Golf för nya vänner utan följt projektet under tidens gång. Båda har både erfarenheter och kunskaper om integrationsprojekt och kom med bra inspel i hur integrationsprojekt inom golfsporten kan fungera i framtiden. En av intervjuerna gjordes med en person från svenska kyrkan som hjälpt till med rekrytering på en av klubbarna och även haft en liten ledarroll då han också är golfspelare. Denna lokalförening hade stor vana att arbeta med integrationsarbete generellt drev både språkkaféer och läxläsning. Han såg generellt positivt på Golf för nya vänner men kunde också se vissa brister i

hur det delprojekt han följt och engagerat sig i fungerat. Det kommer tillbaka till utmaningen om hållbarhet över tid och hur verksamhetens fortlevnad kan vara beroende av en eller två personer. Inom hans kyrka hade man försökt lösa med att dela upp och göra engagemanget från medlemmarna så att de upplevdes mindre betungande. De hade hittat ett bra sätt att fylla på med där de ofta utgick från sina medlemmars kunskaper och kompetenser där de hade en engagemangslista på uppemot 40 namn. Där kan den som ansvarar för ett visst arrangemang eller projekt sedan kontakta de som står på listan och potentiellt kan bidra utifrån sina kompetenser och den tid de har. Vidare lyfte han fram att golfen som aktör i inkluderingsarbete också mer tydligt kan arbeta med andra aktörer som ägnar sig åt integrationsverksamhet för att bli ett av fler alternativ i deras verksamhet. Golfsporten är inte för alla men kan framstå som en fantastisk möjlighet för vissa. Därför skulle golfklubbar kunna samarbeta med andra aktörer och på så vis bli en av flera möjliga fritidsverksamheter. Det kanske inte skulle leda till stora grupper men möjligheter att ta in en eller två personer som i sånt fall kan gå in och vara med i vanliga nybörjargrupper. Något som ytterligare skulle öka chansen till att bli en del av den ordinarie verksamheten. Vill klubben hjälpa till ytterligare kan också det faktum att man har både medlemmar, partners och lokaler som kan vara till hjälp lyftas.

Den andra personen som intervjuades var från RF/SISU och jobbade som handläggare i frågor gällande inkludering och har följt Golf för nya vänner under projektets genomförande. Som positiva sidor lyfte han att projektet har genomförts. Han lyfte att väldigt få idrottsföreningar försöker ta ansvar för att arbeta för inkluderande frågor generellt så bara där såg han ett tydligt plus. Han uppskattade också föreningens tydliga projektplan med en styrgrupp, återkommande utvärdering och fokus på att nå till hela föreningen där det finns utbyte både från förening till deltagare men också från deltagare till föreningens medlemmar. Både på kort och lång sikt. Han såg också vissa hinder. Ett var det logistiska. Golfbanan i projektet han hade insyn i låg inte i direkt anslutning till lokalsamhället och personer behöver ta sig dit på något sätt. Det skapar krav på kommunikationer till och från banan eller klubben, vilket är ett initialt problem jämfört med andra idrotter som ofta finns i ens närområde. Här såg han ett behov att något slags system för att systematisera skjutsning eller påtryckningar för fler bussar så att det går att ta sig dit kommunalt. Han var också lite frågande till projektets långsiktiga hållbarhet. Hur ska det utvecklas för att kunna stå på egna ben utan ekonomisk stöttning från andra aktörer? Han lyfter väldigt mycket att huruvida en förening lyckas med sitt inkluderingsarbete så handlar det, bortsett från logistiska hinder, om föreningens egna vilja. Går föreningen in med en idé om att de ska bredda målgruppen så kommer den lyckas om det finns en bra plan med en långsiktighet och att man är beredd att utvärdera och göra det som krävs för att nå ut. För detta krävs både engagemang och hållbara system för hur man ska arbeta och utvärdera under tiden. Där behöver man som förening se över ett annat hinder han sett, nämligen utrustningen. Han såg en risk för svinn och onödiga kostnader där låneset som köpts in eller som skänkts från medlemmar skulle kunna försvinna när personer slutar. Han föreslog att klubbar kan skapa tydligare mer

rutinmässiga utlåningssystem för att lösa detta. Han tyckte att golfen skulle titta på skidsporten som numer hyr ut utrustning på säsongsbasis för att även göra nästa steg enkelt och eventuella uppdateringar enkla. Detta trodde han skulle skapa ytterligare hållbarhet i ett projekt sin Golf för nya vänner men också kunna vara nyttigt i golfklubbers nybörjarverksamhet rent allmänt. Han trodde också att ett sådant system skulle kunna lösa de logistiska problem som tagits upp med problemen att frakta klubbor utan bil, särskilt om man åker direkt från skolan eller jobbet. Ett annat mindre hinder han såg var medlemsavgifter och att standardproceduren är de ofta betalas vid ett tillfälle. Om klubbar tydligare kan göra reklam för att medlemsavgiften går att delbetalas skulle detta minska risken för avhopp av ekonomiska skäl. Han lyfte också ett exempel från en ridklubb som arbetat med ett integrationsprojekt. Där betalade deltagaren det som hen hade möjlighet till och sedan kunde den hjälpa till i stallet vid ett bestämt antal tillfällen för att på så vis betala av resten. Denna typ av modell tyckte han borde fungera även inom golfen.

Slutsatser

Golf för nya vänner har trots de utmaningar som pandemin medfört visat att det finns stor potential att lyckas med flera av de initiala mål som projektet haft. Det handlar dels om att projektet faktiskt genererat golfare som utan projektet ytterst troligt inte hade varit golfare idag. Vissa problem att få tillbaks deltagare efter de initiala kurserna finns men dels har Coronapandemin haft en roll och dels är detta problem som gäller generellt för nybörjare eftersom golfen är en svår sport för vissa. Trots detta kan de klubbar som fortsätter behöva titta vidare på hur de arbetar med uppföljningen så att de kanske hittar tydligare sätt att jobba med en verksamhet som går över hela året. Vidare ser vi att kontakter med andra aktörer där nyanlända redan finns i verksamheten är en central del för att lyckas rekrytera deltagare. Det kan vara allt från att hitta kontakter på kommunen men där finns också svårigheter att hitta till rätt person och att få långvariga samarbetena att fungera. Det som hittills sett ut att fungera bäst är att hitta andra samarbeten med aktörer som har direkta kontakter. Det kan vara SFI men också andra delar av civilsamhället som kyrkan eller andra föreningar. Att ta vara på de som fastnar lite extra för sporten och använda dessa genom att med mun-till-mun-metoden rekrytera andra kamrater verkar ge resultat när de som fastnar vill hitta andra personer att spela med. Golf för nya vänner börjar hitta ramar för att potentiellt lyckas med syftet att öka antalet personer med invandrarbakgrund i golfsporten.

Tips till klubbar som vill dra igång ett integrationsprojekt

1. Försök i möjligaste mån ha en grupp som engagerar sig i projektet så att det inte blir beroende av en eller två individer.
2. Ha en strategi för hur ni ska hjälpa deltagarna in i klubbens gemenskap.
3. Ha tidigt planer på hur man gör projektet hållbart över tid, se över hur man kan dela upp medlemsavgifter eller jobba av dem, se över utlåningssystem för utlåning eller hyra av utrustning och skapa tidigt en plan för hur deltagare ska komma till klubben om lokaltrafiken är begränsad.
4. Titta på kvalitet snarare än kvantitet, att få en person in i klubben och dess verksamhet med att delta i tävlingar, städdagar osv kan ge mer än att tio tar grönt kort men inte kommer tillbaka.
5. Titta på hur andra idrotter arbetat med att även nå kvinnor och flickor. Detta kräver ofta mer och en annan typ av arbete [22].
6. Använd grundtanken från Golf för nya vänner och försök se golfens möjligheter att vara en väg in i det svenska samhället genom att undersöka möjligheter till praktikplatser eller att få jobb. Antingen i den egna verksamheten eller hos företagspartners.

Om författaren

Erik Lundkvist är docent i psykologi vid Institutionen för Psykologi vid Umeå Universitet. Erik är i grunden stressforskare men har på senare intresserat sig för att studera idrottsdeltagandets effekter i samhället och för individen. Bland annat genom ett postdoc-projekt vid Stockholms Universitet där han studerade idrottsdeltagandets effekter på ungdomar med invandrarbakgrund och ett projekt vid Universitetet i St Andrews med fokus på att få unga personer att delta i golfträning.

Referenser

1. Riksidrottsförbundet, *Idrotten vill*. 2009, Riksidrottsförbundet: Stockholm. p. 1-52.
2. Regeringen. *Satsningar på idrotten i höstbudgeten*. 2016 [cited 2016 2017/06/14].
3. Lerner, R.M., et al., *Positive Youth Development, Participation in Community Youth Development Programs, and Community Contributions of Fifth-Grade Adolescents: Findings From the First Wave Of the 4-H Study of Positive Youth Development*. The Journal of Early Adolescence, 2005. **25**(1): p. 17-71.
4. Zarrett, N., et al., *More than child's play: variable-and pattern-centered approaches for examining effects of sports participation on youth development*. Developmental psychology, 2009. **45**(2): p. 368.
5. Zarrett, N., et al., *Variations in adolescent engagement in sports and its influence on positive youth development*. Positive youth development through sport, 2008: p. 9-23.
6. Blomdahl, U., et al., *Ung livsstil i Malmö - En studie av ungdomar i högstadiet*. 2017, Stockholms Universitet och Malmö Stad. p. 1-127.
7. Gordon-Larsen, P., R.G. McMurray, and B.M. Popkin, *Adolescent physical activity and inactivity vary by ethnicity: The National Longitudinal Study of Adolescent Health*. The Journal of pediatrics, 1999. **135**(3): p. 301-306.
8. Singh, G.K., et al., *High levels of physical inactivity and sedentary behaviors among US immigrant children and adolescents*. Archives of pediatrics & adolescent medicine, 2008. **162**(8): p. 756-763.
9. Lundkvist, E., et al., *Integration of immigrant youth in Sweden: does sport participation really have an impact?* International Journal of Adolescence and Youth, 2020. **25**(1): p. 891-906.
10. Lundkvist, E., *Idrott och integration - lättare sagt än gjort, in Barn, migration och integration i en utmanande tid*. 2019, Ragulka press. p. 86 - 106.
11. Weiss, M.R., N.D. Bolter, and L.E. Kipp, *Evaluation of The First Tee in promoting positive youth development: Group comparisons and longitudinal trends*. Research quarterly for exercise and sport, 2016. **87**(3): p. 271-283.
12. Fuller, R.D., et al., *Positive youth development: minority male participation in a sport-based afterschool program in an urban environment*. Res Q Exerc Sport, 2013. **84**(4): p. 469-82.
13. Ager, A. and A. Strang, *Understanding Integration: A Conceptual Framework*. Journal of Refugee Studies, 2008. **21**(2): p. 166-191.
14. Gustafsson, B.A., H. Mac Innes, and T. Österberg, *Age at immigration matters for labor market integration—the Swedish example*. IZA Journal of Development and Migration, 2017. **7**(1): p. 1.
15. Bussi, M. and J. Pareliussen, *Skills and labour market performance in Sweden*. 2015.
16. SWEKO, *Etablering med projekt - Sex exempel som syftar till integration, etablering och språkutveckling*. 2015.

17. Ajzen, I., *From intentions to actions: A theory of planned behavior*, in *Action control*. 1985, Springer. p. 11-39.
18. Godin, G. and G. Kok, *The theory of planned behavior: a review of its applications to health-related behaviors*. *American journal of health promotion*, 1996. **11**(2): p. 87-98.
19. Lundkvist, E. and R. White, *Golf: an eagle eye on golf - Research report evaluating the GoGolf intervention*. 2018, European Golf Association: Lausanne.
20. Golfförbundet, S. *Rekryteringsutbildning Greenkeeper*. 2020 [cited 2021 1102]; Available from: <https://golf.se/for-klubben/utbildning/jobba-med-golfbanan/#:~:text=Utbildningen%20%C3%A4r%20tillg%C3%A4nglig%20of%C3%B6r%20dig,Anm%C3%A4lan%20osker%20via%20Arbetsf%C3%B6rmedlingen>.
21. KFUM, L. *Bollihop*. 2020 [cited 2020 February]; Available from: <https://linkoping.kfum.se/bollihop/>.
22. Fotbollförbundet, S. *Månadens ledare: Melissa Besara "Vi startade med öppna träningar"*. 2020 [cited 2021 February]; Available from: <http://www.stff.se/arkiv/2020/11/manadens-ledare-melissa-besara-vi-startade-med-oppna-traningar/>.